

Wymagania BHP i ochrony środowiska dla (Pod)Wykonawców

obowiązujące w Xella Polska Sp. z o.o.

Xella Polska Sp. z o.o.
ul. Komitetu Obrony Robotników 48
02-146 Warszawa, Polska
NIP 5252422430 | REGON 141349443 | KRS
0000303162
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XIV Wydział
Gospodarczy KRS

Spis treści

1	Zakres obowiązywania	1
2	Deklaracja misji w zakresie BHP i ochrony środowiska	2
3	Obszary odpowiedzialności	3
3.1	Przestrzeganie przepisów i zasad	3
3.2	Osoba ds. nadzoru ze strony wykonawcy	3
3.3	Kierownik zakładu	3
3.4	Osoba do kontaktu ze strony zamawiającego:	3
3.5	Koordinator.....	3
3.6	Przedstawienie warunków operacyjnych istniejących w zakładzie.....	4
3.7	Ocena ryzyka	5
4	Ogólna instrukcja bezpieczeństwa dla obiektu	5
4.1	Rejestracja wejść i wyjść z terenu obiektu.....	5
4.2	Korzystanie ze środków ochrony indywidualnej (ŚOI).....	5
4.3	Polityka w zakresie alkoholu i narkotyków.....	6
4.4	Środowisko pracy.....	6
4.5	Utylizacja odpadów	6
4.6	Zakaz fotografowania.....	6
5	Procedura ustalania zasad współpracy pomiędzy Zamawiającym i Wykonawcą przy realizacji zamówienia.....	7
5.1	Ustalenie zakresu prac	7
5.2	Przygotowanie prac.....	7
5.3	Kontrola środków bezpieczeństwa	7
5.4	Koordinacja prac.....	8
5.5	Współprac kilku Wykonawców.....	8
5.6	Rozruch próbny.....	8
5.7	Osoby obcojęzyczne.....	8
5.8	Po zakończeniu prac.....	8
5.9	Prace specjalistyczne.....	9
6	Dodatkowe wymagania w zakresie bezpieczeństwa obowiązujące na budowach.....	12
6.1	Definicja budowy	12
6.2	Koordinacja prac na budowach	12
6.3	Wymagania specjalne dotyczące prac ziemnych	12
7	Zasady kardynalne.....	13
7.1	Ruch wewnątrzzakładowy.....	13
7.2	Transport zewnętrzny	13
7.3	Maszyny mobilne (użytkowanie żurawi, wózków widłowych i ładowarek)	14
7.4	Bezpieczeństwo elektryczne.....	14
7.5	Zasada LoTo (zabezpieczenie instalacji, maszyn i urządzeń)	16

7.6	Praca na wysokości	16
7.7	Bezpieczeństwo maszyn.....	23
7.8	Postępowanie z materiałami niebezpiecznymi	24
8	Ogólne wytyczne w sprawie zachowania w sytuacjach nagłych.....	25
8.1	Postępowanie w razie wypadku/ nagłej sytuacji medycznej.....	25
8.2	Zgłaszanie wypadków i sytuacji niebezpiecznych	25
8.3	W razie pożaru	25

1 Zakres obowiązywania

Poniższe wymagania BHP i ochrony środowiska dla (Pod)Wykonawców („Wymagania” lub „Wymagania bezpieczeństwa”) stanowią integralną część i podstawę udzielenia każdego zamówienia przez Xella Polska sp. z o.o. („Zamówienie”).

Wymagania bezpieczeństwa obowiązują wszystkich wykonawców, w tym ich podwykonawców, zwanych dalej „Wykonawcami” (W) wykonujących zamówienia na terenie obiektów Grupy Xella* zwanej dalej „Zamawiającym” (Z). Na potrzeby niniejszego dokumentu termin „Wykonawca” obejmuje również wszystkich podwykonawców i dostawców wykonawcy. Ponadto, usługodawcy wykonujący niezależne prace na terenie obiektów Grupy Xella również zwani są wykonawcami (np. dostawcy usług z zakresu sprzątania). Wymagania bezpieczeństwa są obowiązujące i należy ich przestrzegać w całości.

Zawierając umowę Wykonawca zobowiązuje się do przestrzegania przepisów prawa powszechnie obowiązującego (w tym przepisów prawa w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska obowiązujących w czasie realizacji zamówienia), zarządzeń oraz decyzji administracyjnych właściwych organów.

W przypadku rozbieżności niniejszych Wymagań w stosunku do norm BHP i ochrony środowiska, zastosowanie mają zawsze przepisy bardziej restrykcyjne (a w przypadku rozbieżności innego rodzaju, zastosowanie mają przepisy powszechnie obowiązującego prawa).

W przypadku uporczywego lub powtarzającego się naruszenia przedmiotowych Wymagań, Zamawiający ma prawo do żądania natychmiastowego zaprzestania wszelkich prac. Ponadto, ma prawo do rozwiązania ze skutkiem natychmiastowym Umowy, w oparciu o którą realizowane jest Zamówienie. W takim przypadku Wykonawca nie jest uprawniony do żądania realizacji umowy lub odszkodowania.

Wykonawca zrekompensuje Zamawiającemu wszelkie szkody wynikające z nieprzestrzegania Wymagań. Ponadto, Wykonawca, na pierwsze żądanie Zamawiającego, naprawi szkody poniesione przez niego oraz z tytułu roszczeń osób trzecich wynikających z nieprzestrzegania Wymagań bezpieczeństwa.

Wykonawca zobowiązany jest zapoznać wszystkich swoich pracowników, podwykonawców i dostawców z niniejszymi Wymaganiami przed przystąpieniem przez nich do jakichkolwiek prac związanych z Zamówieniem.

Niniejszymi Wymaganiami bezpieczeństwa, Grupa Xella w sposób szczególny zwraca uwagę wszystkich Wykonawców na możliwe zagrożenia występujące na terenie obiektów Grupy Xella. Obowiązek przestrzegania niniejszych Wymagań ma zatem charakter bezwzględny.

* Zawarte w niniejszym dokumencie odniesienia do Grupy Xella obejmują wszystkie spółki w pionie materiałów budowlanych, w tym Xella Polska sp. z o.o. i materiałów izolacyjnych (URSA).

2 Deklaracja misji w zakresie BHP i ochrony środowiska

Xella

Nasza deklaracja misji w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

Bezpieczeństwo ma najwyższy priorytet

Dla Xelli bezpieczeństwo pracy znaczy więcej, niż tylko przestrzeganie prawa. Wszyscy razem - kierownictwo, zarząd i pracownicy - stawiamy bezpieczeństwo i zdrowie naszych pracowników, koleżanek i kolegów, współpracowników, wykonawców i osób trzecich przed wynikiem ekonomicznym i działalnością produkcyjno-techniczną naszego przedsiębiorstwa.

Wszyscy razem jako kierownictwo, zarząd i pracownicy ponosimy odpowiedzialność za bezpieczeństwo i higienę pracy.

Każdy z nas jest osobiście odpowiedzialny za zapobieganie ryzyka dla bezpieczeństwa i zdrowia oraz nieustanne polepszanie bezpieczeństwa pracy. W związku z tym, kierownictwo dostarcza niezbędnych zasobów. W przypadku, gdy pracownik mimo to dostrzeże ryzyko, ma obowiązek zaprzestać pracy, a zagrożenie musi zostać niezwłocznie usunięte.

Wymagania w zakresie bezpieczeństwa określone przez Xella obowiązują pracowników, współpracowników, wykonawców i osoby trzecie.

Zakres naszej odpowiedzialności nie obejmuje wyłącznie naszych pracowników. Ponosimy odpowiedzialność za każdego, kto znajdzie się na terenie naszych obiektów. Z tego względu oczekujemy od wszystkich współpracowników, wykonawców i osób trzecich przestrzegania naszych uzgodnionych zasad bezpieczeństwa.

Zarząd i Kierownictwo odpowiadają za organizację bezpieczeństwa i higieny pracy. Są wzorami do naśladowania i aktywnie realizują zadania takie jak instruktaże, kontrole i dochodzenia w razie wypadku.

Zdrowie pracowników jest dla nas ważne, ponosimy za nie wspólnie odpowiedzialność. Pracownicy aktywnie angażują się w kształtowanie środków ostrożności i ich nieustanne ulepszanie.

Identyfikujemy zagrożenia w miejscu pracy i określamy środki ochronne.

Identyfikujemy i oceniamy ryzyko związane z przydzielanymi nam zadaniami oraz określamy środki ochronne w formie pisemnej. Prowadzone będą dochodzenia w razie wypadków poważnych i śmiertelnych, wypadków powodujących utratę czasu, przypadków udzielenia pierwszej pomocy, sytuacji potencjalnie wypadkowych i niebezpiecznych. Wyniki dochodzeń udostępniane są bez ograniczeń i niezwłocznie w ramach grupy Xella.

Pracownicy otrzymują odpowiednie instrukcje na temat zagrożeń i środków ostrożności właściwych dla ich pracy. Instruktaż taki musi zostać przeprowadzony przed rozpoczęciem pracy, a następnie co najmniej raz na kwartał.

Aby osiągnąć nasze cele w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przestrzegamy przepisów prawa oraz określamy własne regulaminy mogące wykraczać poza wymagania miejscowego prawa. Informujemy o tych regulaminach wszystkich właściwych pracowników, współpracowników, wykonawców i osoby trzecie. Oczekujemy bezwzględnego stosowania się do nich.

3 Obszary odpowiedzialności

3.1 Przestrzeganie przepisów i zasad

Wykonawca ponosi całkowitą odpowiedzialność za przestrzeganie obowiązujących przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej oraz postanowień wynikających z wydanych decyzji administracyjnych, mających zastosowanie przy realizacji Zamówienia jak również instrukcji i procedur wewnętrznych obowiązujących u Zamawiającego.

3.2 Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy

Przed przystąpieniem do realizacji zamówienia, Wykonawca ustali, kto został wyznaczony przez Zamawiającego jako osoba do kontaktów w sprawie Zamówienia (zwana dalej Osobą do kontaktów ze strony Zamawiającego). Ponadto, Wykonawca wskaże osobę lub przedstawiciela (zwana dalej Osobą ds. nadzoru ze strony Wykonawcy) odpowiedzialnego za wdrażanie niezbędnych środków bezpieczeństwa. W zakresie odpowiedzialności tej osoby leży przede wszystkim bieżący nadzór nad skutecznością wprowadzonych środków bezpieczeństwa i ich adekwatnością do realizowanych zadań.

3.3 Kierownik zakładu

Kierownik zakładu odpowiada za wyznaczenie Osoby do kontaktów ze strony Zamawiającego i Koordynatora. Może występować w obydwu tych rolach.

3.4 Osoba do kontaktów ze strony Zamawiającego

Osoba do kontaktów ze strony Zamawiającego, to osoba wyznaczona przez Zamawiającego, odpowiedzialna za Zamówienie i będąca pierwszym kontaktem dla Wykonawcy w sprawach związanych z realizacją Zamówienia.

3.5 Koordynator

W celu uniknięcia ewentualnych zagrożeń, zakłóceń lub utrudnień w działalności operacyjnej, dla terenu zakładu i terenów sąsiadujących z zakładem oraz w przypadku zatrudnienia kilku wykonawców, wyznaczony zostanie koordynator, zgodnie z aktualnie obowiązującymi właściwymi krajowymi przepisami w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Koordynator koordynuje prace w taki sposób, aby wykluczyć stwarzanie wzajemnego zagrożenia.

W razie gdy jednocześnie w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców, pracodawcy ci mają obowiązek zgodnie z art. 208 §1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 1320 z późn. zm.):

- 1) współpracować ze sobą;
- 2) wyznaczyć koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w tym samym miejscu;
- 3) ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników;
- 4) informować siebie nawzajem oraz pracowników lub ich przedstawicieli o działaniach w zakresie zapobiegania zagrożeniom zawodowym występującym podczas wykonywanych przez nich prac.

Wyznaczenie koordynatora, nie zwalnia poszczególnych pracodawców z obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy zatrudnionym przez nich pracownikom.

Pracodawca, na którego terenie wykonują prace pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców, jest obowiązany dostarczać tym pracodawcom, w celu przekazania pracownikom, informacje, o których mowa w art. 207¹ Kodeksu pracy, tj:

- 1) informacje o zagrożeniach dla zdrowia i życia występujących w zakładzie pracy, na poszczególnych stanowiskach pracy i przy wykonywanych pracach, w tym o zasadach postępowania w przypadku awarii i innych sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu pracowników;
- 2) informacje o działaniach ochronnych i zapobiegawczych podjętych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożeń, o których mowa w pkt 1;
- 3) pracownikach wyznaczonych do:
 - a) udzielania pierwszej pomocy,
 - b) wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników.

Informacja o pracownikach, o których mowa w § 1 pkt 3, obejmuje:

- imię i nazwisko;
- miejsce wykonywania pracy;
- numer telefonu służbowego lub innego środka komunikacji elektronicznej.

Zadaniem wyznaczonego koordynatora („**Koordinator**”) jest przewidywanie i zapobieganie niepożądanym skutkom jakie mogą wyniknąć z prowadzenia prac w tym samym miejscu i czasie przez różne podmioty.

Wyznaczony Koordynator zobowiązany jest do:

- Koordynowania prac w taki sposób, aby wykluczyć stwarzanie wzajemnego zagrożenia pomiędzy wszystkimi pracodawcami wykonującymi prace na terenie obiektów Xella Polska.

Koordinator ma prawo do:

- Kontroli wszystkich pracowników w miejscu pracy;
- Wydawania poleceń w zakresie poprawy warunków pracy i przestrzegania przepisów i zasad bhp oraz ochrony przeciwpożarowej;
- Uczestniczenia w kontroli stanu bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Występowania do poszczególnych pracodawców z zaleceniem usunięcia stwierdzonych zagrożeń wypadkowych oraz uchybień w zakresie bhp;
- Niezwłocznego wstrzymania pracy maszyny lub urządzenia w razie wystąpienia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia pracownika lub innej osoby;
- Niezwłocznego odsunięcia od pracy pracownika zatrudnionego przy pracach wzbronionych;
- Niezwłocznego odsunięcia od pracy pracownika, który swoim zachowaniem lub sposobem wykonywania pracy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia własnego lub innych osób.

Zamawiający i Wykonawca zobowiązani są zawrzeć stosowne porozumienie w kwestii uzgodnienia osoby Koordynatora na piśmie.

Podmioty są zobowiązane do wzajemnej współpracy oraz do informowania się o ryzykach związanych z wykonywaną pracą. (Odnosnie budów: patrz też rozdział 6)

3.6 Przedstawienie warunków operacyjnych istniejących w zakładzie

Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy zobowiązana jest przed rozpoczęciem prac zwrócić się do osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego o udostępnienie odpowiednich instrukcji dotyczących bezpieczeństwa obowiązujących w zakładzie, w szczególności związanych z ruchem wewnątrzzakładowym, bezpieczeństwem pożarowym, zasadą LoTo, wykonywaniem pracy na wysokości, strefami wybuchowymi oraz wszystkimi innymi instrukcjami mającymi zastosowanie do realizacji Zamówienia.

Osoba do kontaktu ze strony Zamawiającego lub Koordynator przekazuje odpowiednie instrukcje Osobie ds. nadzoru ze strony Wykonawcy. Czynność ta jest dokumentowana w formie pisemnej w Karcie Bezpieczeństwa Pracy Wykonawcy. Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy odpowiada z kolei za przekazanie instrukcji pracownikom Wykonawcy oraz wszystkim innym osobom, za których pracę odpowiada Wykonawca, znajdującym się na terenie Zamawiającego. Bez wcześniejszego poinformowania o wszystkich zagrożeniach oraz bez udzielenia instrukcji prace na terenie Xella nie mogą być wykonywane.

3.7 Ocena ryzyka

Wykonawca ocenia ryzyko zawodowe występujące przy wykonywanych pracach, w szczególności, przy doborze wyposażenia stanowisk i miejsc pracy oraz zmianie organizacji pracy. Podczas oceny ryzyka zawodowego Wykonawca zobowiązany jest ocenić wszystkie czynniki środowiska pracy występujące przy wykonywanych pracach oraz sposoby wykonywania prac. Wykonawca prowadzi dokumentację oceny ryzyka zawodowego oraz zastosowanych niezbędnych środków profilaktycznych i przedstawia je na żądanie Zamawiającego. Odpowiedzialność za prawidłowość oraz właściwość oceny zagrożenia oraz za działania podjęte w wyniku powyższej oceny na rzecz pracowników Wykonawcy ponosi wyłącznie Wykonawca.

W przypadku wykonywania prac przy użyciu materiałów niebezpiecznych Wykonawca odpowiada za bezpieczeństwo zarówno w miejscu pracy, jak i w jego pobliskim otoczeniu, w tym za zapewnienie bezpieczeństwa osób postronnych.

Ta sama zasada dotyczy, instrukcji i procedur wykonania prac odnoszących się do wykonania Zamówienia (np. w zakresie koncepcji montażu lub demontażu), kart charakterystyki wszelkich stosowanych substancji niebezpiecznych lub dokumentacji przekazania instrukcji pracownikom Wykonawcy.

Przyjmując zamówienie, Wykonawca potwierdza, że dysponuje pełną wiedzą i doświadczeniem koniecznym do wykonania prac prowadzonych z użyciem materiałów niebezpiecznych w ramach zlecenia.

Wykonawca usuwa pozostałości wykorzystanych przez siebie materiałów niebezpiecznych.

Ocenary ryzyka Wykonawcy jest opracowana i dostosowywana na podstawie informacji przekazanych przez Koordynatora lub Osobę do kontaktu ze strony Zamawiającego, w zakresie szczególnych zagrożeń występujących w obiektach Xella. Wykonawca musi zwrócić się do Koordynatora lub Osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego o przekazanie tych informacji.

4 Ogólna instrukcja bezpieczeństwa dla obiektu

4.1 Rejestracja wejść i wyjść z terenu obiektu

Wszyscy pracownicy i współpracownicy Wykonawcy zaangażowani do realizacji prac objętych Zamówieniem mają obowiązek rejestracji podczas wejścia na teren obiektu/ zakładu. O miejsce prowadzenia rejestracji należy dowiedzieć się z wyprzedzeniem.

Przed opuszczeniem obiektu/ zakładu należy skontaktować się z Osobą do kontaktu ze strony Zamawiającego. Wszyscy pracownicy i współpracownicy Wykonawcy mają obowiązek rejestracji podczas opuszczania obiektu/ zakładu.

Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy odpowiada za przestrzeganie tych zasad również przez podwykonawców i usługodawców Wykonawcy.

4.2 Korzystanie ze środków ochrony indywidualnej (ŚOI)

Każdy pracownik i współpracownik Wykonawcy przystępujący do pracy powinien być wyposażony w stosowny do wykonywania zadań sprzęt i środki ochrony indywidualnej, zapewnione przez Wykonawcę. Na terenie zakładu Zamawiającego obowiązuje noszenie kamizelek ochronnych oraz ochronnego obuwia minimum S3, co najmniej typu C (trzewiki) (wyjątek stanowią pomieszczenia biurowe bez wstępu na część produkcyjną), hełmów ochronnych, maseczek ochronnych. Budynek handlowe i administracyjne znajdujące się poza terenem fabryki mogą zostać wyłączone z obowiązku stosowania tego wymogu. Obowiązek stosowania innych ŚOI (np. ochronników słuchu) w określonych obszarach oznaczony jest odpowiednimi znakami.

Środki ochrony indywidualnej mają posiadać oznakowanie CE i deklarację zgodności WE. Odzież i obuwie robocze mają spełniać wymagania określone w Polskich Normach. Zabrania się użytkowania

środków ochrony indywidualnej bez ważnej legalizacji, certyfikacji, uszkodzonych. Wykonawca nie może dopuścić pracownika do pracy bez spełniających wymagania środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, przewidzianych do stosowania na danym stanowisku pracy.

4.3 Polityka w zakresie alkoholu i narkotyków

Na terenie zakładu/ obiektów Xella obowiązuje zakaz wnoszenia i spożywania napojów alkoholowych, narkotyków i innych środków odurzających. Zabrania się wejścia na teren zakładu / obiektów Xella osobom będącym pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających. Dotyczy to również osób pod wpływem leków wpływających na zdolność reakcji.

W przypadku uzasadnionego podejrzenia stanu po spożyciu alkoholu lub spożywania alkoholu w czasie pracy przez pracowników / współpracowników Wykonawcy, Wykonawca na żądanie Koordynatora, Kierownika zakładu lub Osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego, zobowiązany jest niezwłocznie odsunąć taką osobę od pracy oraz powiadomić organ powołany do ochrony porządku publicznego zgodnie z art. 17 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2277).

4.4 Środowisko pracy

Podczas pracy i po jej zakończeniu Wykonawca zobowiązany jest zachowywać i utrzymywać na bieżąco porządek i czystość na terenie prowadzenia prac. Pracownicy Wykonawcy zobowiązani są do utrzymywania porządku i czystości w swoim środowisku pracy. Wszelkiego typu narzędzia, sprzęt, maszyny i materiały należy utrzymywać w porządku tak, aby nie blokowały one dróg ewakuacyjnych, ratunkowych i komunikacyjnych, stanowisk roboczych, ani nie ograniczały dostępu do stanowisk roboczych i nie utrudniały przemieszczania się i pracy pracownikom. Miejsce wykonywania prac musi być posprzątane na zakończenie każdego dnia pracy, a odpady należy zutylizować zgodnie z postanowieniami pkt. 4.5.

4.5 Utylizacja odpadów

Wykonawca odpowiada za utylizację zużytych przez niego materiałów i opakowań zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tj. Dz.U. z 2020, poz. 797). Utylizacji należy dokonać niezwłocznie, a najpóźniej po zakończeniu zmiany. Nie dopuszcza się korzystania z należących do Zamawiającego kontenerów na odpady itd., o ile nie wyrazi on na to uprzednio zgody.

W miejscu prowadzenia prac Wykonawcy nie wolno:

- gromadzić bezpośrednio na ziemi wytworzonych w wyniku świadczenia usługi odpadów, które mogłyby powodować: zanieczyszczenie gruntu, wód podziemnych lub powierzchniowych, emisję pyłów lub odorów do powietrza,
- spalać odpadów,
- wylewać lub wysypywać jakichkolwiek substancji i preparatów chemicznych do kanalizacji, gruntu lub zbiorników wodnych,
- przechowywać zapasów paliwa i tankować pojazdów,
- myć pojazdów i sprzętu,
- usuwać drzew, krzewów i niszczyć zieleni.

4.6 Zakaz fotografowania

Na terenie obiektów Grupy Xella zakazuje się fotografowania i filmowania. Wyłączenie spod tego zakazu jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu pisemnego zezwolenia od Zamawiającego.

5 Procedura ustalania zasad współpracy pomiędzy Zamawiającym i Wykonawcą przy realizacji zamówienia.

Niniejszy punkt reguluje wymagania w zakresie bezpieczeństwa dotyczącego przygotowywania, wdrażania i czynności końcowych związanych z działaniem i dopuszczaniem do użytku stanowisk roboczych w obiektach Zamawiającego.

5.1 Ustalenie zakresu prac

Przed rozpoczęciem prac, ich zakres oraz związane z pracami/ środowiskiem roboczym zagrożenia muszą zostać ustalone pomiędzy Wykonawcą a Zamawiającym. Dlatego niezbędne jest zorganizowanie spotkania przed rozpoczęciem prac. Zależnie od zakresu robót, zaleca się zorganizowanie spotkania przed złożeniem wiążącej oferty na realizację Zamówienia.

5.2 Przygotowanie prac

Przed rozpoczęciem prac organizuje się wstępną rozmowę na temat bezpieczeństwa z Osobą ds. nadzoru ze strony Wykonawcy. Za zorganizowanie spotkania odpowiadają Wykonawca i Osoba do kontaktu ze strony Zamawiającego. Podczas tej rozmowy strony wyznaczają Koordynatora i zawrą stosowne porozumienie w tym zakresie na piśmie.

Przedmiotem spotkania powinny być następujące kwestie:

- Wyznaczenie Koordynatora i zawarcie stosownego porozumienia na piśmie w tym zakresie;
- Przekazanie odpowiednich instrukcji i procedur obowiązujących w zakładzie i związanych z realizacją Zamówienia;
- Przekazanie przez Wykonawcę uzupełnionej Karty Bezpieczeństwa Pracy Wykonawcy;
- Zapoznanie Wykonawcy z zagrożeniami występującymi na terenie zakładu;
- Przeprowadzenie instruktażu w zakresie zasad bezpieczeństwa obowiązujących na terenie zakładu;
- Poinformowanie Wykonawcy o działaniach ochronnych i zapobiegawczych, podjętych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożeń;
- Poinformowanie Wykonawcy o pracownikach wyznaczonych do:
 - a) udzielania pierwszej pomocy,
 - b) wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników.

Wykonawca odpowiada za przeprowadzenie przez Osobę ds. nadzoru ze strony Wykonawcy, przed rozpoczęciem prac, szkolenia wprowadzającego w aspekty bezpieczeństwa dla wszystkich osób wykonujących prace na miejscu na rzecz Wykonawcy, w tym podwykonawców. Na żądanie Zamawiającego, Wykonawca udostępni mu do wglądu dokumentację z takich szkoleń wprowadzających.

Wykonawca zobowiązany jest przekazać uzyskane od Zamawiającego instrukcje i procedury obowiązujące w zakładzie wszystkim osobom włączonym realizację Zamówienia po stronie Wykonawcy, w tym Podwykonawcom oraz przeszkolić ich w niezbędnym zakresie. Obowiązek ten podlega dokumentacji udostępnianej do wglądu na żądanie Zamawiającego.

5.3 Kontrola środków bezpieczeństwa

Wykonawca odpowiada za prowadzenie kontroli bezpieczeństwa w swoim obszarze roboczym. Dodatkowe kontrole obszarów roboczych przeprowadza Zamawiający. Nie zwalnia to Wykonawcy z obowiązku nadzoru i z odpowiedzialności.

Zgłoszone nieprawidłowości podlegają natychmiastowemu usunięciu. W przypadku braku możliwości prowadzenia prac w sposób bezpieczny, zostają one wstrzymane do czasu wyeliminowania ryzyka.

W przypadku kontroli prowadzonych przez państwowe organy kontroli i nadzoru np. PIP, Sanepid, PSP, itd.), Koordynator odpowiada za kontakt i koordynację działań kontrolnych. W takiej sytuacji należy również niezwłocznie poinformować służbę BHP Zamawiającego.

5.4 Koordynacja prac

Koordinator koordynuje przebieg prac prowadzonych przez różne grupy osób w sposób gwarantujący stosowanie wszelkich niezbędnych środków ostrożności w celu uniknięcia wzajemnego zagrożenia. W tym celu, o ile to konieczne, Koordynator sporządza harmonogram robót i załącza go, o ile to konieczne, do zezwolenia na wykonywanie prac. Koordynator uprawniony jest do żądania od każdej grupy osób prowadzących prace wszystkich niezbędnych dokumentów, w szczególności planu robót zawierającego następujące informacje:

- Planowany termin rozpoczęcia prac,
- Spodziewany termin zakończenia prac,
- Liczba pracowników,
- Planowana metoda realizacji prac,
- Osoby odpowiedzialne.

Wykonawca zobowiązany jest podać powyższy zakres informacji na temat wszystkich osób pracujących na jego rzecz oraz podwykonawców.

W przypadku jednoczesnego prowadzenia przez kilku Wykonawców prac w tym samym obszarze obiektu/ zakładu, każdy z Wykonawców ponosi odpowiedzialność za swoich pracowników. W przypadku prowadzenia przez innych Wykonawców, w obszarze roboczym, prac w sposób niezgodny z zaleceniami Koordynatora, należy przerwać pracę, a jej kontynuowanie uzgodnić z Zamawiającym.

5.5 Współpraca kilku Wykonawców

W przypadku wystąpienia podczas prac realizowanych przez Wykonawcę zagrożenia dla pracowników Zamawiającego lub innych Wykonawców, lub osób przez nich zatrudnionych, Wykonawca ma obowiązek poinformowania Zamawiającego, pozostałych Wykonawców, jak również swoich pracowników o zagrożeniu dla bezpieczeństwa i zdrowia związanym z pracami oraz skoordynowania z zamawiającym i pozostałymi Wykonawcami działań mających na celu wyeliminowanie ryzyka.

5.6 Rozruch próbny

W przypadku próbnego uruchamiania obiektu/ instalacji, należy przestrzegać środków bezpieczeństwa, jak przy działaniu docelowym uzgodnionych z Koordynatorem. Wszyscy pracownicy Wykonawcy i Zamawiającego zaangażowani w rozruch próbny muszą zostać wskazani i poinstruowani na temat ewentualnych zagrożeń oraz niezbędnych środków bezpieczeństwa.

5.7 Osoby obcojęzyczne

Wykonawca ma obowiązek udzielania instrukcji wszystkim osobom obcojęzycznym pracującym na jego rzecz oraz nadzorowania ich z zachowaniem szczególnej ostrożności. Wykonawca ma obowiązek umożliwienia osobom obcojęzycznym prawidłowej komunikacji z nim. Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy musi znać dany język obcy w stopniu co najmniej dobrym.

Osoby obcojęzyczne muszą zostać poinformowane o dotyczących ich środkach bezpieczeństwa w formie i języku dla nich zrozumiałym przez Osobę ds. nadzoru ze strony Wykonawcy.

W przypadku, gdy obcokrajowcy są przewidziani do wykonywania prac wymagających uprawnień kwalifikacyjnych, to osobom posiadającym kwalifikacje zdobyte w krajach członkowskich Unii Europejskiej należy zapewnić co najmniej poświadczenie uznania tychże kwalifikacji wydane przez właściwy organ administracyjny (lub posiadanie polskich uprawnień). Jeżeli Wykonawca angażuje obcokrajowców spoza Unii Europejskiej, wykonywanie prac wymagających uprawnień kwalifikacyjnych jest możliwe jedynie po przejściu pełnych procedur weryfikacyjnych przewidzianych w prawie polskim i uzyskaniu polskich uprawnień.

Jeżeli Wykonawca angażuje obcokrajowców, ma obowiązek zapewnić, aby w każdym zespole wykonującym prace znajdowały się co najmniej dwie osoby posługujące się biegle językiem polskim.

5.8 Po zakończeniu prac

Po realizacji Zamówienia przeprowadza się odbiór prac. Obejmuje on wykonanie przez Zamawiającego i Osobę ds. nadzoru ze strony Wykonawcy wspólnej kontroli. Jej przedmiotem jest bezpieczeństwo, porządek i czystość miejsca realizacji prac.

5.9 Prace specjalistyczne

5.9.1 Rusztowania

Montażu i demontażu rusztowań dokonuje się po uzgodnieniu z Zamawiającym zgodnie z instrukcją obsługi. Użytkowanie rusztowania jest dopuszczalne po dokonaniu jego odbioru przez kierownika budowy lub uprawnioną osobę. Odbiór rusztowania potwierdza się wpisem w dzienniku budowy lub w protokole odbioru technicznego.

Ze względu na możliwy wpływ rusztowania na działalność operacyjną Zamawiającego, np. poprzez zablokowanie dróg komunikacyjnych lub możliwości pracy suwnic, Wykonawca ma obowiązek przeprowadzenia wcześniejszych uzgodnień z Koordynatorem lub osobą do kontaktu ze strony Zamawiającego.

Wykonawca odpowiada za przestrzeganie przepisów w zakresie bezpieczeństwa.

Rusztowania i ruchome podesty robocze powinny być każdorazowo sprawdzane, przez kierownika budowy lub uprawnioną osobę, po silnym wietrze, opadach atmosferycznych oraz działaniu innych czynników, stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa wykonania prac i przerwach roboczych dłuższych niż 10 dni oraz okresowo, nie rzadziej niż raz w miesiącu. Do tego czasu rusztowanie musi być zabezpieczone przed nieuprawnionym użyciem.

Na rusztowaniu lub ruchomym podeście roboczym powinna być umieszczona tablica określająca:

- 1) wykonawcę montażu rusztowania lub ruchomego podestu roboczego z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy oraz numeru telefonu
- 2) dopuszczalne obciążenia pomostów i konstrukcji rusztowania lub ruchomego podestu roboczego.

Rusztowania i ruchome podesty robocze powinny być wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem.

Wykonawca udziela Zamawiającemu i jego kontrahentom zgody na współkorzystanie z rusztowania, o ile jest to niezbędne do realizacji prac, nie utrudnia prawidłowego wykonania zleconych mu prac i nie uniemożliwia ich terminowego zakończenia (więcej informacji na temat rusztowań, patrz rozdział 7.6). Współkorzystanie z rusztowania wymaga uprzedniego poinformowania Wykonawcy.

Zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (tj. Dz.U. z 2020 poz. 1333 z późn. zm.).

5.9.2 Instalacje elektryczne

Zamawiający odpowiada za dostarczenie zasilania do głównych przyłączy.

Wykonawca odpowiada za prawidłowe wykonanie, stan i użytkowanie urządzeń elektrycznych za głównymi przyłączami. Podrozdzielnice lub rozdzielnice budowlane muszą być wyposażone w wyłączniki różnicowoprądowe zgodnie z regulacjami lub wymaganiami krajowymi. Wykonawca zleca wykonanie prac na takich instalacjach wyłącznie wyspecjalizowanym pracownikom odpowiednio przeszkolonym zgodnie z przepisami prawa.

Przewody tymczasowe muszą być układane w sposób zapewniający ich ochronę przed uszkodzeniem mechanicznym oraz niestwarzający ryzyka potknięcia się. W razie konieczności należy zastosować konstrukcje podwieszane.

5.9.3 Wykonywanie prac z użyciem żurawi

Wszelkie prace na żurawach i w ich zasięgu wymagają uprzedniej zgody Zamawiającego. Przed rozpoczęciem takich prac Wykonawca, w porozumieniu z Zamawiającym, zleca i sprawdza wykonanie następujących środków bezpieczeństwa:

- Żurawie mogą być obsługiwane wyłącznie przez wykwalifikowanych, przeszkolonych i uprawnionych operatorów;
- Kwalifikacje operatorów muszą spełniać wymagania krajowe;
- W przypadku zagrożenia spadającymi przedmiotami, obszar zagrożony pod żurawiem musi zostać zabezpieczony przy pomocy barier lub znaków ostrzegawczych;
- Żuraw musi zostać zabezpieczony przed ruchem żurawi znajdujących się w pobliżu przy pomocy barier lub znaków ostrzegawczych;
- Operatorzy znajdujących się w pobliżu żurawi, a w razie konieczności również tych znajdujących się na innych torach, muszą zostać poinformowani o rodzaju i miejscu prowadzenia prac. Dotyczy to również zmienników rozpoczynających pracę na kolejnej zmianie.

Żurawie można uruchamiać po zakończeniu prac serwisowych, wyłącznie po dokonaniu uzgodnień pomiędzy Wykonawcą a Koordynatorem. Przed uzgodnieniem, Wykonawca musi sprawdzić, czy:

- prace serwisowe na żurawiu zostały zakończone,
- cały żuraw znajduje się w stanie pozwalającym na bezpieczne działanie,
- wszystkie osoby zaangażowane w prace serwisowe opuściły żuraw.

Podczas prac, podest komunikacyjny oraz drabina prowadząca na podest muszą być drożne.

Zastosowanie mają przepisy Rozporządzenia Ministra Przedsiębiorczości i Technologii w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze żurawi wieżowych i szybkomontujących z dnia 22 października 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 2147).

5.9.4 Wykonywanie prac z użyciem żurawi i wciągników

Wykonując prace z użyciem żurawi i wciągników wykonawca musi ustalić precyzyjne informacje o wymiarach i masie ładunków przeznaczonych do przemieszczenia oraz o warunkach użytkowania takich jak podpory, zasięgi itd. i odpowiednio dobrać urządzenia. W każdym przypadku należy zapewnić stabilność żurawia. Stosowanie większych urządzeń dźwignicowych (żurawi mobilnych) musi zostać uzgodnione z Zamawiającym.

5.9.5 Praca w rejonie torowisk

Przed rozpoczęciem nawet krótkoterminowych robót na torowiskach lub w ich bezpośredniej bliskości, Koordynator ma obowiązek powiadomienia operatora oraz osoby zarządzającej tym obszarem, która musi zatwierdzić prace. Po zatwierdzeniu prac należy podjąć odpowiednie środki bezpieczeństwa (np. zorganizowanie stałego nadzoru).

Wykonawca zobowiązany jest powiadomić osoby pracujące na jego rzecz o środkach bezpieczeństwa przed rozpoczęciem robót.

Teren przylegający do układu torowego może być wykorzystywany, np. do składowania materiałów budowlanych lub budowy rusztowań, wyłącznie z zachowaniem drożności torów i skrajni oraz pod warunkiem nieutrudniania widoczności. Szczegóły należy uzgodnić z operatorem układu torowego.

Budowy prowadzone w obrębie torów, zwłaszcza wykopy, muszą być zabezpieczone w taki sposób, aby nie stwarzać zagrożenia dla innych pracowników czy pracowników kolei, nawet w ciemności.

Zabrania się kotwienia do szyn lub podkładów.

Podczas spawania elektrycznego zabrania się podłączania przewodu uziemiającego do szyn.

W przypadku konieczności przekraczania torów poza przejazdami kolejowymi, należy z odpowiednim wyprzedzeniem przeprowadzić uzgodnienia z operatorem oraz z kierownictwem zakładu/ obiektu ze strony Zamawiającego.

W przypadku braku możliwości zagwarantowania bezpieczeństwa pracowników ze względu na słabą widzialność (np. ciemności, mgłę, opady śniegu), Zamawiający ma obowiązek zablokowania toru albo przerwania prac.

5.9.6 Prace w obszarach zagrożenia wybuchu gazem

Środki ochronne dla takich robót muszą być określone i wpisane do zezwolenia na wykonanie prac przed ich rozpoczęciem.

Przed rozpoczęciem prac w obszarach zagrożenia wybuchu gazem, Koordynator organizuje pomiary stężenia ewentualnych gazów.

Na podstawie wyników pomiarów podejmowana jest decyzja o tym, jakie środki ochrony układu oddechowego muszą zostać wydane i stosowane, oraz w jakim zakresie wymagana jest obecność osoby ubezpieczającej lub czy konieczny jest ciągły pomiar wykrywaczami gazu.

Do realizacji takich prac dopuszcza się wyłącznie osoby, które wykażą, że przeszły badanie kwalifikacyjne zgodnie z aktualnie obowiązującymi właściwymi krajowymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, i że brały udział w szkoleniu z zakresu ochrony układu oddechowego.

5.9.7 Spawanie, lutowanie i korzystanie ze szlifierki kątovej

W przypadku wykonywania prac polegających na spawaniu, cięciu mechanicznym i gazowym, lutowaniu poza przeznaczonymi do tego warsztatami, wykonawca musi uzyskać od Koordynatora pisemne zezwolenie na realizację prac stwarzających zagrożenie pożarowe. W takim pisemnym zezwoleniu zamawiający określi niezbędne środki ochronne (np. dozór pożarowy).

5.9.8 Przebywanie w obszarach zagrożenia wybuchem

- Na terenie zakładów Zamawiającego występują obszary zagrożone wybuchem między innymi takie jak: obszary w których używa się aluminium, instalacje gazowe, zbiorniki z paliwem, magazyny olejów, itp. Szczegóły opisane są w dokumentach zabezpieczających przed wybuchem. Wykonawca zobowiązany jest uwzględnić te zagrożenia podczas organizacji prac;
- Obszary zagrożenia wybuchem muszą być oznakowane odpowiednim znakiem ostrzegawczym

- Co do zasady, wchodzenie do obszarów zagrożenia wybuchem jest zabronione;
- Należy postępować zgodnie z umieszczoną w widocznym miejscu instrukcją obsługi;
- Należy zawsze postępować zgodnie z instrukcjami wyspecjalizowanych pracowników Zamawiającego;
- W obszarach zagrożenia wybuchem obowiązuje ścisły zakaz palenia;
- Do obszaru nie wolno wносить źródeł zapłonu;
- Wszelkie anomalie występujące w obszarach zagrożenia wybuchem należy niezwłocznie zgłaszać kierownictwu robót..

6 Dodatkowe wymagania w zakresie bezpieczeństwa obowiązujące na budowach

W tym rozdziale określono i uszczegółowiono wymagania dla budów w zakładach i obiektach Zamawiającego.

6.1 Definicja budowy

Zgodnie z niniejszymi wytycznymi w zakresie bezpieczeństwa, budowy to miejsca wznoszenia, przebudowy lub rozbiórki obiektów budowlanych oraz prowadzenia powiązanych prac przygotowawczych lub wykończeniowych. Montaż/ demontaż maszyn lub instalacji mechanicznych co do zasady nie spełnia kryteriów definicji budowy.

6.2 Przygotowanie placów budowy

W przypadku obecności na budowie kilku podmiotów, Zamawiający wyznacza jednego lub kilku koordynatorów ds. bezpieczeństwa i higieny pracy. Koordynator koordynuje przebieg prac prowadzonych przez różne grupy osób w sposób gwarantujący stosowanie zawsze wszelkich niezbędnych środków ostrożności w celu uniknięcia wzajemnego zagrożenia. W tym celu, o ile to konieczne, koordynator sporządza harmonogram robót i załącza go, do zezwolenia na wykonywanie prac. Koordynator uprawniony jest do żądania od każdej grupy osób prowadzących prace wszystkich niezbędnych dokumentów, w szczególności planu robót zawierającego następujące informacje:

- Planowany termin rozpoczęcia prac
- Spodziewany termin zakończenia prac
- Liczba personelu
- Planowana metoda realizacji prac,
- Osoby odpowiedzialne.

Wszyscy wykonawcy muszą podać wymienione wyżej informacje dla wszystkich osób pracujących na ich rzecz bezpośrednio i pośrednio.

Dla przedsięwzięć określonych w art. 21a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (tj. Dz.U. z 2020 poz. 1333 z późn. zm.), przed rozpoczęciem budowy, Wykonawca sporządza plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Plan BIOZ).

Opracowany Plan BIOZ należy przedłożyć do zaopiniowania Osobie do kontaktów ze strony Zamawiającego i Koordynatorowi.

Plan BIOZ należy umieścić w widocznym miejscu na budowie. Wykonawca zobowiązany jest do wdrażania określonych w nim działań.

Zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.).

6.3 Wymagania specjalne dotyczące prac ziemnych

Prowadzenie prac ziemnych dopuszczalne jest wyłącznie po uzgodnieniu z Kierownikiem zakładu i Koordynatorem lub osobą do kontaktu ze strony Zamawiającego.

7 Zasady kardynalne

Duży odsetek poważnych wypadków przy pracy związany jest z konkretnymi czynnościami, procesami lub koncepcjami. Xella wprowadziła zasady kardynalne, aby zapobiec uszkodzeniom ciała i mienia. Obowiązują one wszystkich pracowników Zamawiającego, jak również wszystkich pracowników Wykonawcy realizujących prace w zakładach/ obiektach Zamawiającego. Poniżej przedstawiono najważniejsze aspekty dotyczące Wykonawców. Jeśli obowiązujące przepisy prawa określają bardziej restrykcyjne wymagania, należy ich przestrzegać.

7.1 Ruch wewnątrzzakładowy

W celu zminimalizowania ryzyka kolizji osób z pojazdami oraz innymi ruchomymi i stacjonarnymi urządzeniami roboczymi/ maszynami oraz ryzyka poślizgnięcia się, potknięcia i upadku, każdy zakład ma opracowany plan ruchu wewnętrznego w budynkach i na przestrzeniach otwartych. Korzystanie z wyznaczonych dróg i obszarów ruchu, jak również przestrzeganie opublikowanych zasad jest obowiązkowe. W obszarach, gdzie nie wyznaczono dróg dla pieszych, piesi muszą poruszać się skrajem drogi w szeregu i ustępować pierwszeństwa pojazdom. Pieszy musi nawiązać kontakt wzrokowy z kierowcą, aby upewnić się, że został zauważony. Zabrania się wchodzenia na obszary wyłączane z ruchu i korzystania ze skrótów. W razie wątpliwości należy skontaktować się z Kierownikiem zakładu lub Koordynatorem.

7.2 Transport zewnętrzny

Transport zewnętrzny obejmuje wszystkie przypadki transportu, kiedy towary są przewożone przez kierowcę zewnętrznego podmiotu do zakładów/ obiektów Zamawiającego lub wywożone z tych zakładów/ obiektów.

Przy wjeździe na teren zakładu/ obiektu zewnętrzny środek transportu jest kierowany do odpowiedniego miejsca odbioru/ dostawy przez oznakowanie umieszczone na terenie zakładu/ obiektu. W trakcie pierwszego kontaktu z pracownikami Zamawiającego, kierowca otrzymuje właściwe przepisy i regulaminy w formie broszury oraz plan zakładu.

Pracownicy Zamawiającego:

- wydają kierowcom zewnętrznych środków transportu polecenia przestawienia pojazdu na wyznaczone miejsce, jeśli pojazd blokuje wyjścia awaryjne i drogi komunikacyjne;
- wydają kierowcom zewnętrznych środków transportu opuszczającym kabinę bez wymaganych ŚOI polecenie założenia takich środków. Załadunek/ wyładunek nie rozpoczyna się, dopóki kierowca nie założy wymaganych ŚOI;
- pilnują, aby kierowcy zewnętrznych środków transportu nie korzystali z należących do zakładu urządzeń takich jak wózki widłowe, żurawie, wózki paletowe itd. bez wyraźnej zgody Zamawiającego;
- dokonują załadunku wyłącznie, jeśli rampa załadunkowa jest zgodna z przeznaczeniem, ma wystarczającą nośność i wymiary oraz opiera się o przestrzeń ładunkową pojazdu;
- dokonują załadunku wyłącznie do czystej i suchej przestrzeni ładunkowej;
- niezwłocznie zaprzestają załadunku/ wyładunku, jeśli kierowca znajdzie się w przestrzeni ładunkowej lub w niebezpiecznej strefie pracy wózka widłowego podczas załadunku/wyładunku (odległość bezpieczna > 5m dookoła wózka widłowego). Wyjątki od tej zasady można stosować wyłącznie na podstawie prawidłowo przeprowadzonej oceny ryzyka;
- dopuszczają do wyjazdu z terenu zakładu wyłącznie pojazdy z prawidłowo zabezpieczonym ładunkiem (przynajmniej spełniającym wymagania określone przepisami prawa), a więc:
 - pojazdy z nieprzekrozoną dopuszczalną masą ładunku,
 - pojazdy z właściwym rozłożeniem nacisku na osie,
 - pojazdy z prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem zastosowanymi zabezpieczeniami. Zabezpieczenia muszą być znormalizowane, przetestowane i posiadać aprobaty,
 - pojazdy z prawidłowo zabezpieczonymi w przestrzeni ładunkowej urządzeniami dźwigowymi i do przewozu ładunku oraz ładunkiem,
- dopuszczają do rozładunku wyłącznie pojazdy znajdujące się w odpowiednim miejscu rozładunku (na równym podłożu), których stabilność podczas rozładunku została zabezpieczona.

Pracownicy Zamawiającego, zwłaszcza w strefach załadunku/ wyładunku surowców, są upoważnieni do wydawania poleceń kierowcom zewnętrznych środków transportu na terenie zakładu. Oznacza to, że pracownicy Zamawiającego mogą odmówić załadunku/ wyładunku, jeśli kierowca nie spełni

wymienionych wyżej wymagań. W przypadku braku zgody, informują swojego przełożonego lub kierownika zakładu. W przypadku braku osiągnięcia zgody pomimo interwencji kierownika/przełożonego, kierowca zostanie odesłany i odpowiednia informacja zostanie przekazana Wykonawcy.

7.3 Maszyny mobilne (użytkowanie żurawi, wózków widłowych i ładowarek)

W przypadku obsługi maszyn mobilnych przez pracowników lub współpracowników Wykonawcy należy wziąć pod uwagę następujące aspekty:

- Zakazuje się użytkowania przez pracowników lub współpracowników Wykonawcy maszyn mobilnych Zamawiającego. Dopuszcza się wyjątki wyłącznie za zgodą kierownika zakładu wyrażoną w formie pisemnej. Istnieją następujące możliwości:
 - Wyznaczenie pracownika Wykonawcy.
W tym przypadku pracownikowi Wykonawcy udziela się zgody na obsługę maszyn mobilnych Zamawiającego. W takim przypadku musi on, przedstawiając odpowiednie zaświadczenie (uprawnienia), wykazać wobec Zamawiającego swoje uprawnienia do kierowania maszynami mobilnymi danego typu. Ponadto, musi wykazać, że jego stan zdrowia pozwala na tego typu działanie.
 - Tymczasowe udostępnienie maszyn mobilnych.
W tym przypadku, Zamawiający, tymczasowo przekazuje maszynę mobilną Wykonawcy. Przekazanie musi mieć formę pisemną. Wykonuje się opis stanu technicznego, a ryzyko przenoszone jest na podmiot zewnętrzny. Na zakończenie okresu przekazania należy odnotować stan techniczny, po czym Zamawiający przejmuje z powrotem maszynę mobilną.
 - Określony w umowie dostawca usług konserwacyjnych testuje maszynę, aby ocenić sposób jej funkcjonowania i przeprowadzić konserwację.
- Pracownik Wykonawcy obsługujący maszynę mobilną musi mieć ważne uprawnienia oraz okazywać je na każde żądanie Zamawiającego. Do obsługi maszyn mobilnych wyznacza się wyłącznie pracowników o stanie zdrowia wymaganym miejscowymi przepisami prawa.

7.4 Bezpieczeństwo elektryczne

Pracownicy Wykonawcy prowadzący prace na sieciach niskiego napięcia (od 50 do 1000 V) i wysokiego napięcia (> 1000 V) podlegają następującym wytycznym:

- Prace na instalacjach elektrycznych mogą być realizowane wyłącznie przez posiadających uprawnienia elektryków;
- Wszystkie prace na instalacjach elektrycznych koordynuje i zatwierdza lokalny koordynator, kierownik utrzymania ruchu lub kierownik zakładu;
- Przed rozpoczęciem prac ziemnych kierownictwo zakładu musi powiadomić osobę wykonującą takie prace o trasach/ miejscach położenia przewodów elektrycznych. W przypadku realizacji prac ziemnych przez Wykonawcę, miejsce oraz warunki ich prowadzenia określa się w formie pisemnej.

Ogólne zasady bezpieczeństwa wykonywania prac na instalacjach elektrycznych

- Miejsce wykonywania prac musi być wyraźnie określone i oznaczone;
- Należy wdrożyć odpowiednie środki ostrożności zabezpieczające pracowników przed zagrożeniami o charakterze nieelektrycznym takimi jak przeszkody mechaniczne, instalacje ciśnieniowe lub upadki z wysokości;
- Drogi dostępu, drogi ewakuacyjne oraz przestrzeń niezbędna do obsługi i prowadzenia prac na rozdzielnicach, wyposażeniu rozdzielnic i innych urządzeniach muszą być wolne od przeszkód i materiałów łatwopalnych. Materiały łatwopalne należy umieszczać z dala od źródeł łuku elektrycznego.
- W przypadku demontażu na czas prowadzenia prac zabezpieczeń elementów pod napięciem lub elementów ruchomych, należy umieścić znaki ostrzegawcze. Teren należy zabezpieczyć przed wejściem postronnych pracowników przy pomocy odpowiednich barier:

- Obszar prowadzenia prac należy otoczyć taśmą w odległości 0,5 m.
- W przypadku zagrożeń elektrycznych należy zastosować taśmę w kolorze biało-czerwonym;
- Osobom nie posiadającym odpowiednich uprawnień zakazuje się prowadzenia prac na elementach pod napięciem oraz przebywania w ich pobliżu;
- Po wyznaczeniu obszaru wykonywania prac należy postępować zgodnie z poniższymi pięcioma zasadami bezpieczeństwa w podanej kolejności, chyba że są ważne powody odstępiania od nich:
 - (1) Odłączyć zasilanie,
 - (2) Zabezpieczyć przed załączeniem zasilania,
 - (3) Sprawdzić brak napięcia,
 - (4) Uziemić i zewrzeć,
 - (5) Osłonić lub zabezpieczyć znajdujące się w pobliżu elementy pod napięciem.

Prace na układach wysokiego napięcia

Prace konserwacyjne i naprawcze na układach/ instalacjach wysokiego napięcia prowadzą wyłącznie wyspecjalizowane podmioty lub dostawca energii elektrycznej.

Wszystkie prace na układach wysokiego napięcia prowadzone są na pisemne polecenie lub zlecenie kierownika zakładu.

Prace o zwiększonym poziomie zagrożenia elektrycznego

Zwiększony poziom zagrożenia elektrycznego występuje zawsze tam, gdzie maszyny lub urządzenia elektryczne obsługiwane są w zamkniętej przestrzeni lub w otoczeniu materiałów przewodzących prąd elektryczny. Podczas prac o zwiększonym poziomie zagrożenia elektrycznego należy przestrzegać miejscowych przepisów w zakresie użytkowania stacjonarnego i mobilnego sprzętu elektrycznego.

Praca na układach pod napięciem

- Prowadzenie prac na urządzeniach pod napięciem jest zakazane w zakładach/ obiektach Zamawiającego;
- W przypadku, gdy mimo wszystko istnieje konieczność wykonania prac konserwacyjnych pod napięciem, wymagane jest zastosowanie specjalnych środków technicznych i organizacyjnych uzależnionych od typu, zakresu i stopnia trudności przedmiotowych prac;
- Wszelkie prace wykonywane pod napięciem wymagają uzyskania przed ich rozpoczęciem pisemnej zgody Osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego.

Uwaga:

Korzystanie z próbników napięcia i komparatorów fazy, testowanie obwodów pomocniczych pod kątem przerwanej izolacji, testy funkcjonalne urządzeń i obwodów, odbiory i testy nie są uznawane za prace pod napięciem i w związku z tym nie wymagają pisemnej zgody Osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego. Prace takie mogą być realizowane wyłącznie przez elektryka przy pomocy odpowiedniego dwubiegunowego próbnika napięcia (zgodnego z normą EN 61243-3) z zastosowaniem właściwego sprzętu ochronnego. Obowiązuje zakaz stosowania mierników uniwersalnych!

Załączanie po zakończonej pracy:

Wszelkie niepotrzebne już narzędzia i sprzęt należy usunąć z obszaru roboczego, podobnie osoby, których obecność nie jest konieczna powinny opuścić teren. Dopiero kiedy to nastąpi, pozostały niezbędny personel zaczyna usuwać zabezpieczenia. Należy robić to w sposób niestwarzający zagrożenia dla pracowników. Rozłączanie zwarcia musi następować zawsze przed odłączeniem uziemienia.

Po rozłączeniu zwarcia i uziemienia maszynę, urządzenie lub element należy traktować jako znajdujące się pod napięciem. Należy zamontować z powrotem zabezpieczenia i znaki ostrzegawcze.

Pełne działanie maszyny, urządzenia lub elementu można przywrócić tylko wtedy, gdy wszyscy pracownicy opuszczą obszar zagrożony i usuną swoje urządzenia LoTo (blokady i identyfikatory) (patrz pkt. 7.5).

Narzędzia, środki ochrony indywidualnej (ŚOI) i inne materiały

- Należy stosować właściwe środki ochrony oraz ochronne urządzenia/ środki dodatkowe dostosowane do panujących warunków;
- Wszystkie narzędzia, sprzęt, środki ochrony i środki dodatkowe, których celem jest bezpieczna obsługa i praca na, z lub w pobliżu instalacji elektrycznych należy dobrać pod kątem danego zadania, utrzymywać we właściwym stanie i stosować zgodnie z przeznaczeniem;
- Podczas prac na elementach/ instalacjach elektrycznych stosuje się wyłącznie narzędzia izolowane. Wszyscy pracownicy mają obowiązek stosowania narzędzi izolowanych, jeśli istnieje możliwość kontaktu między tymi narzędziami lub urządzeniami a przewodnikami lub elementami obwodów elektrycznych niezabezpieczonymi przez uziemienie;
- Ubranie ochronne powinno mieć właściwości izolacyjne zapobiegające niebezpiecznemu przepływowi prądu elektrycznego z elementów znajdujących się pod napięciem do ciała człowieka.

7.5 Zasada LoTo (zabezpieczenie instalacji, maszyn i urządzeń)

Co do zasady, zależnie od rodzaju wykonywanych prac, układ, element układu, urządzenie lub maszyna mogą stwarzać zagrożenie pomimo wyłączenia. Niezamierzone lub wykonane bez upoważnienia uruchomienie może ponadto spowodować zagrożenie dla pracowników znajdujących się w strefie niebezpiecznej układu, jego elementu lub maszyny. Aby temu zapobiec w niektórych przypadkach podczas pracy na lub w pobliżu maszyn/ układów konieczne jest wykonanie następujących kroków LoTo:

- bezpieczne wyłączenie układu, elementu lub maszyny,
- odłączenie i oznaczenie identyfikatorem źródeł energii,
- osobiste zabezpieczenie przed niezamierzonym lub wykonanym bez upoważnienia uruchomieniem przy pomocy blokady i kłódki.

Pracownicy Wykonawcy zobowiązani są przejść szkolenie z zasad LoTo przed rozpoczęciem prac. Zakazuje się prowadzenia prac bez przeszkolenia pracowników z zakresu LoTo.

Zamawiający przekazuje Wykonawcy obszar roboczy do wykonania prac w stanie zabezpieczonym i zablokowanym. Pracownicy Wykonawcy zabezpieczają się zakładając blokady i kłódki wydane im w tym celu przez Zamawiającego - w punkcie blokowania, w taki sposób, że obszar roboczy może być ponownie uruchomiony, wyłącznie po zdjęciu blokad Wykonawcy. Pracownicy Wykonawcy usuwają blokady tylko razem z identyfikatorami i tylko po zakończeniu czynności. Obszar jest następnie przekazywany z powrotem Zamawiającemu.

7.6 Praca na wysokości

Definicja pracy na wysokości

Prace, których elementem jest praca na wysokości muszą być określone „jako takie” przed ich rozpoczęciem. Zadania lub miejsca ich wykonywania spełniające jedno lub więcej kryteriów podanych poniżej uznaje się za prace na wysokości:

- Powierzchnia wykonywania prac znajduje się na wysokości co najmniej 1,0 m nad poziomem podłogi lub ziemi;
- Miejsca wykonywania prac położone na wodzie lub nad wodą lub innymi substancjami grożącymi zapadnięciem się (gdzie istnieje ryzyko upadku >0,00 m);
- Miejsca wykonywania prac położone w pobliżu (<2,00 m) otworów w ścianach, podłogach, klatek schodowych, dołów, szybów, kanałów i innych niebezpiecznych otwartych przestrzeni (gdzie istnieje ryzyko upadku >1,00 m);
- Prace wewnątrz zbiorników, lub na nich, gdzie istnieje ryzyko zapadnięcia się w znajdujące się w nich substancje lub materiały;

- Prace na nienośnych konstrukcjach dachowych oraz praca w miejscach przyległych do przeszkleń dachowych;
- Prace z wykorzystaniem drabin;
- Prace z wykorzystaniem rusztowań;
- Prace z wykorzystaniem mobilnych podnośnikowych platform roboczych.

Ocena ryzyka

Wykonawca odpowiada za zapoznanie pracowników, w zakresie wymagań Xella, co do przeprowadzenia przed rozpoczęciem prac na wysokości oceny ryzyka, określenia i zorganizowania odpowiednich środków bezpieczeństwa. Rozwiązania techniczne są preferowane względem środków organizacyjnych lub personalnych. Prace wiążące się z ryzykiem upadku mogą być wykonywane wyłącznie, jeśli zastosowano odpowiednie środki służące wyeliminowaniu lub przynajmniej złagodzeniu ryzyka do odpowiedniego poziomu.

Zaleca się zorganizowanie z wyprzedzeniem spotkania z Koordynatorem w celu zweryfikowania i sprawdzenia panujących warunków.

W przypadku wykonywania prac na wysokości przez Wykonawców, koordynator, kierownik zakładu lub jego przedstawiciel wspiera wykonawcę w prowadzeniu oceny zagrożeń i ryzyka. W każdym przypadku wprowadzenia zmian w miejscu wykonywania prac lub utworzenia nowego miejsca spełniającego kryteria miejsca wykonywania prac na wysokości, proces oceny zagrożeń i ryzyka należy przeprowadzić ponownie.

Koncepcja działań w sytuacjach nagłych i działań ratunkowych

Priorytetem jest wyeliminowanie ryzyka szoku wiszenia, występującego, jeśli osoba wisi w ŚOI, chroniących przed upadkiem z wysokości przez ponad 10 minut. Dlatego przed rozpoczęciem prac na wysokości, wiążących się z ryzykiem upadku, należy przygotować koncepcję działań w sytuacjach nagłych i działań ratunkowych, określając działania i zachowania w sytuacji ratunkowej.

Koncepcja działań nagłych i ratunkowych musi być sporządzona przez osobę ds. nadzoru ze strony Wykonawcy i stanowi jeden z przedmiotów spotkania z Koordynatorem. Koncepcja będzie różnić się w zależności od miejsca wykonywania prac i jego otoczenia, uwzględniając np. ogólny dostęp do tego miejsca (układ ciągów komunikacyjnych, rur i przewodów), ratunek osoby ze studzienki rewizyjnej, ratunek z systemu zabezpieczającego przed upadkiem ze stałą prowadnicą, czy ratunek osoby wiszącej.

Koncepcja taka musi zawierać informacje na temat:

- Zabezpieczenia ratownika;
- Definicji urządzeń ratunkowych używanych w danym miejscu wykonywania prac oraz ŚOIpUW stosowanych w każdym przypadku;
- Prawidłowego używania urządzeń ratunkowych;
- Prawidłowych działań i kroków podejmowanych podczas ratowania osoby poszkodowanej, w tym pierwszej pomocy.

Koncepcja działań w sytuacjach nagłych i działań ratunkowych musi być uwzględniona w instrukcji eksploatacyjnej, a wszyscy pracownicy muszą zostać przeszkoleni w zakresie teorii i praktyki tego planu. Dokument ten musi być dostępny dla pracowników w miejscu wykonywania prac.

Środki techniczne

Balustrady całkowicie uniemożliwiają upadek, ponieważ ten typ zabezpieczenia eliminuje krawędź grożącą upadkiem. Jest to preferowany środek techniczny zabezpieczający przed upadkiem. Zabezpieczenia boczne występują w trzech głównych typach: trzejelementowe zabezpieczenie boczne (z poręczą pośrednią), balustrada ze szczeblami pionowymi lub balustrada pełna.

Otwory w podłożu muszą być zabezpieczone przed niezamierzonym otwarciem przy pomocy zainstalowanych na stałe lub zdejmowanych osłon lub pokryw:

- Pokrywy muszą być zaprojektowane i zainstalowane w sposób eliminujący ryzyko potknięcia się oraz mieć odpowiednią wytrzymałość zgodną z zamierzonym zastosowaniem;
- Ich obsługa musi być bezpieczna, muszą być też zabezpieczone przed niezamierzonym przemieszczeniem (otwarciem, zamknięciem, przesunięciem). Wymóg ten jest spełniony, na przykład, kiedy:

- Pokrywy można otworzyć będąc w pozycji zabezpieczonej,
- Pokrywy można zabezpieczyć w pozycji otwartej,
- Pokrywy ważące ponad 25 kg wyposażone są w dodatkowe urządzenia, takie jak przeciwwagi, podnośniki hydrauliczne czy sprężyny gazowe.
- Jeśli otwór nie jest całkowicie zabezpieczony lub jeśli pokrywa jest tymczasowo usunięta, należy zainstalować balustradę w odległości 2 m od krawędzi grożącej upadkiem.

W otworach w ścianach muszą znajdować się trwałe lub ruchome balustrady, kiedy:

- Wysokość istniejącej przegrody jest mniejsza, niż 1,10 m.
- Ich szerokość przekracza 0,18 m, a wysokość ewentualnego upadku jest większa niż 1,00 m.

Balustrady muszą być wyposażone w zabezpieczenia przed niezamierzonym otwarciem lub podniesieniem. Balustrady muszą być zabezpieczone przed otwarciem na stronę upadku.

Jeśli otwór nie jest całkowicie zabezpieczony lub jeśli pokrywa jest tymczasowo usunięta, należy zainstalować balustradę w odległości 2,00 m od krawędzi grożącej upadkiem.

W przypadku zastosowania **siatek bezpieczeństwa** muszą one być certyfikowane do zamierzonego sposobu użycia. Ponadto, należy postępować zgodnie z poniższymi wytycznymi:

- W celu oceny starzenia się siatek muszą one podlegać regularnym testom wykonywanym przez upoważniony organ kontrolny, najpóźniej po roku użytkowania. Siatki bezpieczeństwa mogą być użytkowane wyłącznie w okresie gwarancyjnym, co należy udokumentować, np. specjalną etykietą, oraz zgodnie z instrukcjami producenta/dystrybutora. Każda siatka musi być zaopatrzona w ważną etykietę CE oraz deklarację zgodności,
- Uszkodzone siatki (rozerwane oczka, uszkodzona lina krawędziowa) muszą być naprawiane przez wykwalifikowany personel. W przypadku stwierdzenia uszkodzenia siatki może ona być nadal użytkowana mimo uszkodzenia wyłącznie po wydaniu aprobaty przez rzeczoznawcę (producenta) albo musi ona zostać prawidłowo naprawiona,
- Siatki należy przechowywać w suchym i chłodnym pomieszczeniu. Podczas przechowywania siatki należy chronić przed oddziaływaniem kwasów, zasad, olejów, promieni ultrafioletowych oraz ciepła (np. grzejników).

Przenośne drabiny stosować można wyłącznie do poruszania się pomiędzy poszczególnymi poziomami rusztowania lub uzyskiwania dostępu do tymczasowych miejsc wykonywania prac i wyłącznie wtedy, gdy inne, bezpieczniejsze urządzenia są niedostępne. Wykorzystywanie ich jako stanowiska pracy na wysokości jest, co do zasady, zabronione. Wykorzystanie drabiny jako stanowiska pracy na wysokości dopuszczalne jest wyłącznie w sytuacjach, kiedy zastosowanie innego rodzaju, bezpieczniejszych urządzeń jest nieuzasadnione ze względu na niskie ryzyko i krótkotrwałe użycie lub ze względu na istniejące uwarunkowania konstrukcyjne, których nie można zmienić. W takich przypadkach oraz przy uwzględnieniu poniższych warunków, praca z drabiny jest dopuszczalna:

- Miejsce pracy znajduje się nie wyżej, niż 5,00 m nad powierzchnią - w sytuacji wyłącznie krótkotrwałego dostępu,
- Długość trwania prac prowadzonych z drabiny nie przekracza 2 godzin, a miejsce pracy znajduje się nie wyżej niż 2,00 m,
- Masa wnoszonych narzędzi i materiałów nie przekracza 10 kg,
- Zabrania się wnoszenia przedmiotów o powierzchni wystawionej na działanie wiatru przekraczającej 1 m kw,
- Zabrania się stosowania substancji lub wyposażenia mogących być źródłem innych zagrożeń
- Możliwe jest prowadzenie wyłącznie prac wymagających zastosowania mniejszej siły, niż siła potrzebna do przechylenia drabiny, oraz
- Pracownik musi stać obiema stopami na szczelbu/stopniu.

Podczas użytkowania przenośnych drabin obowiązują następujące ogólne wymagania:

- Należy przestrzegać warunków korzystania z drabiny podanych w instrukcji obsługi i standardowej procedurze roboczej (np. odnośnie do maksymalnej wysokości, dodatkowych zabezpieczeń);
- Drabiny muszą zostać sprawdzone wzrokowo przez użytkownika przed użyciem, a co najmniej raz w roku przez osobę wykwalifikowaną (drabiny wystawione na działanie warunków pogarszających ich stan techniczny powinny podlegać częstszym rutynowym kontrolom);
- Drabiny uszkodzone powinny być zgłaszane i niezwłocznie usuwane;

- Podczas pracy na drabinie musi istnieć możliwość bezpiecznego trzymania się i stania;
- Drabiny należy umieszczać na stabilnym, twardym podłożu w sposób uniemożliwiający ich przesunięcie lub przewrócenie, należy również zabezpieczać je przed przypadkowym przewróceniem na ciągi komunikacyjne (np. przez umieszczenie znaków ostrzegawczych);
- Użytkowanie drabin nie może powodować dodatkowego zagrożenia związanego z upadkiem, np. w wyniku umieszczenia drabiny w pobliżu niezabezpieczonego otworu lub urządzenia elektrycznego, kolizji z ruchem wewnętrznym lub instalacją, użytkowania w pobliżu balustrad lub krawędzi lub pracy w warunkach mogących powodować dodatkowe ryzyko (np. podczas burzy);
- Bezpieczne użytkowanie drabin i stopni nie może być znacząco ograniczone przez przenoszenie wyposażenia i materiałów potrzebnych do pracy:
 - Należy stosować torby lub pasy na narzędzia
 - Maksymalna masa wyposażenia/materiałów: 10 kg lub maksymalna powierzchnia wystawiona na działanie wiatru: 1 m kw.
 - Zakaz stosowania substancji i wyposażenia powodujących dodatkowe zagrożenia (np. wyposażenia znacząco obciążającego użytkownika, substancji niebezpiecznych).
- Maksymalne obciążenie drabin i stopni: 150 kg;
- Na drabinę może wchodzić tylko jedna osoba;
- Na drabinę można wchodzić wyłącznie w odpowiednim obuwiu;
- Stojąc na drabinie użytkownik nie może wychylać się;
- Drabiny muszą być zabezpieczone przed niezamierzonym przemieszczeniem;
- Dopuszcza się stosowanie drabin w celu dostania się do miejsca wykonywania prac, jeśli różnica wysokości do pokonania nie przekracza 5 m.

Ponadto, obowiązują dodatkowe wymagania związane z konstrukcją drabiny:

- Drabiny o długości 3 m i większej, które można używać pojedynczo, należy użytkować z zainstalowaną na stałe podpórką antypoślizgową;
- Drabiny przystawne, rozsuwane i wielofunkcyjne mogą być użytkowane wyłącznie na powierzchniach umożliwiających bezpieczne podparcie (nie opierać o szklane okna, drzwi itd.);
- Drabiny przystawne, rozsuwane i wielofunkcyjne należy ustawiać pod kątem między 65° a 75° w stosunku do powierzchni poziomej;
- Niedopuszczalne jest stawanie na ostatnich trzech szczeblach drabiny pojedynczej lub rozsuwanej, a w przypadku drabiny wolnostojącej z zamocowanym przedłużeniem, na ostatnich czterech szczeblach;
- Drabiny przystawne, rozsuwane i wielofunkcyjne mogą być użytkowane wyłącznie, jeśli wystają o co najmniej 1 m powyżej krawędzi docelowej lub jeśli na miejscu jest możliwość ich zamocowania;
- Bolce blokujące drabin z regulowaną wysokością (drabin teleskopowych) muszą być całkowicie wsunięte w odpowiednie otwory, a haki zabezpieczające umieszczone w przeznaczonych do tego otworach;
- Drabiny rozstawne muszą być użytkowane wyłącznie z napiętym zabezpieczeniem;
- Drabin rozstawnych nie można używać jako drabin przystawnych;
- Nie wolno przechodzić z drabin rozstawnych na powierzchnie położone na wysokości;
- Drabiny wiszące muszą być zainstalowane, zamocowane i zabezpieczone przed niezamierzonym przemieszczeniem lub wprawieniem w ruch oscylacyjny;
- Jednocześnie wielofunkcyjne drabiny łamane można użytkować wyłącznie z odpowiednio zabezpieczonymi przegubami.

Rusztowania: montaż i demontaż:

- Montaż i demontaż rusztowań należy prowadzić zgodnie z instrukcjami producenta, a czynności te może wykonywać wyłącznie odpowiednio wykwalifikowany personel;
- Podczas budowy rusztowań należy wdrożyć odpowiednie zabezpieczenia przed upadkiem;
- Wokół rusztowania należy wyznaczyć odpowiedniej szerokości strefę zagrożenia lub zastosować równoważny środek ochrony przed spadającymi przedmiotami w postaci siatek;
- Na rusztowaniu należy umieścić oznakowanie zawierające następujące informacje: nazwa, imiona i nazwiska monterów i osoby odbierającej rusztowanie, typ rusztowania, klasa obciążenia, ogólne instrukcje bezpieczeństwa;
- Rusztowania należy umieszczać na stabilnym i suchym podłożu;
- Stopy rusztowania należy ustawić na podkładach umieszczonych prostopadle do ściany budynku;
- Rusztowania wolnostojące niezachowujące stabilności muszą zostać zamocowane;

- Rusztowania muszą być wzmocnione, np. przy pomocy stężeń ukośnych, ramek lub równoważnych elementów. Stężenia ukośne mocuje się do głównych pionowych i poziomych elementów konstrukcyjnych za pomocą złączy;
- Odległość pomiędzy ścianą a wewnętrzną krawędzią rusztowania nie może przekroczyć 0,30 m. Jeśli odległość ta jest większa, należy zainstalować dodatkową trzelementową balustradę również po wewnętrznej stronie rusztowania;
- Deski i inne elementy podestów rusztowania muszą być zamocowane na stałe i nie mogą zostać usunięte po montażu. Deski drewniane muszą być ułożone blisko siebie i w taki sposób, aby nie ugięły się i nie poruszały;
- Otwory w podestach rusztowania (wejścia i zejścia pomiędzy poziomami) muszą być wyposażone w szczelnie zamykane włazy;
- Należy przestrzegać określonej dla danej klasy rusztowania normy w zakresie minimalnej szerokości podestów oraz obciążenia roboczego;
- Rusztowania muszą być wyposażone w trzyczęściowe balustrady składające się z poręczy głównej na wysokości 1,10 m, poręczy pośredniej i bortnicy o wysokości 0,15 m. Odległość między poręczami nie może przekroczyć 0,47 m. Inne, równoważne zabezpieczenia (np. balustrady pełne) mogą być zastosowane zgodnie z instrukcjami producenta;
- Poręcze należy mocować od wewnątrz i zabezpieczyć przed niezamierzonym obluzowaniem;
- Odległość pomiędzy bortnicą a powierzchnią instalacji oraz bortnicą a konstrukcjami przyległymi musi być mniejsza, niż 0,20 m;
- W przypadku pracy na dachach stromych o dużym kącie nachylenia należy zainstalować dodatkowo siatki bezpieczeństwa lub balustrady, zgodnie z przepisami prawa i specyfikacją producenta;
- Drabiny znajdujące się wewnątrz rusztowania nie mogą łączyć więcej, niż dwóch jego poziomów. Drabiny umieszczone na zewnątrz rusztowania nie mogą sięgać wyżej, niż 5,00 m.

Użytkowanie **rusztowań**:

- Osoby muszą przejść instruktaż przed podjęciem pracy na rusztowaniu i co najmniej raz do roku
- Wejście na rusztowanie jest możliwe wyłącznie, jeśli znajduje się na nim aktualne zezwolenie (protokół odbioru);
- Przed wejściem obowiązuje kontrola wzrokowa rusztowania;
- W przypadku zidentyfikowania usterek z rusztowania nie można korzystać. O usterce należy powiadomić osobę odpowiedzialną. Prace nie mogą być kontynuowane, jeśli usterka nie zostanie naprawiona;
- Na rusztowanie można wchodzić wyłącznie po specjalnych drabinach. Zabrania się wspinania na rusztowanie po balustradach;
- Zabrania się skakania na podestach rusztowania;
- Pracownicy nie powinni wykonywać jednocześnie prac na kilku poziomach rusztowania jeden pod drugim ze względu na ryzyko wypadków spowodowanych spadającymi przedmiotami;
- Zabrania się pracy na rusztowaniu po zapadnięciu zmroku bez odpowiedniego sztucznego oświetlenia, w gęstej mgle, podczas opadów deszczu i śniegu, podczas gołoledzi, burzy lub silnego wiatru;
- Po zakończonej pracy z podestów należy usunąć materiały;
- Na podestach znajdować się może tylko tyle materiału, na ile pozwala dana klasa obciążenia.

Wymagania specjalne dotyczące **rusztowań mobilnych**:

- Mobilne rusztowania mogą być użytkowane wyłącznie na równym, stabilnym podłożu;
- W przypadku korzystania z rusztowań mobilnych należy przestrzegać instrukcji producenta w zakresie montażu i użytkowania. Instrukcje te muszą być dostępne na miejscu;
- Na rusztowanie można wejść wyłącznie po zabezpieczeniu go przed niezamierzonym przemieszczeniem;
- Stabilność mobilnych rusztowań wykonanych z systemowych elementów z rur stalowych jest gwarantowana bez potrzeby przedstawiania dowodów, pod warunkiem zachowania określonych proporcji szerokości do wysokości. W innych przypadkach, należy przedstawić dowody na stabilność;
- Mobilne rusztowania muszą być zabezpieczone przed przewróceniem się w przypadku nadciągającej burzy oraz po zakończeniu prac;
- Rusztowania należy przemieszczać tylko ukośnie lub równoległe do dłuższego boku;
- Podczas przemieszczania nikt nie może znajdować się na rusztowaniu;
- Przed przemieszczaniem rusztowania należy z niego usunąć luźne przedmioty.

Podczas użytkowania **mobilnej platformy podnośnikowej (MPP)** należy spełnić następujące wymagania:

- Pracownicy korzystający z MPP muszą mieć dostęp do instrukcji obsługi urządzenia, muszą również przejść szkolenie przed pierwszym użyciem, które następnie należy powtarzać co najmniej raz do roku. Pracownicy wykonawcy muszą mieć pisemne upoważnienie do użytkowania MPP;
- Na platformie musi znajdować się tabliczka znamionowa określająca masę urządzenia, maksymalne obciążenie kosza/ podestu z podaniem maksymalnej liczby osób i masy sprzętu (obciążenie nominalne), maksymalną dopuszczalną prędkość wiatru podczas użytkowania, maksymalną dopuszczalną siłę ręczną do pchania lub ciągnięcia platformy podnośnikowej i maksymalne dopuszczalne nachylenie ramy urządzenia. Należy przestrzegać instrukcji umieszczonych na tabliczce;
- Mobilne platformy podnośnikowe muszą być kontrolowane regularnie, co najmniej co 12 miesięcy. Odpowiedzialność za dopełnienie tego obowiązku spoczywa na właścicielu platformy.
- Przed wejściem obowiązuje kontrola wzrokowa platformy;
- Zakazuje się użytkowania uszkodzonych lub niepoddanych kontroli MPP, prace należy niezwłocznie przerwać. Prace można kontynuować wyłącznie po naprawieniu usterki, sprawdzeniu platformy i wydaniu aprobaty przez uprawnioną osobę;
- W zależności od stanu podłoża, należy zastosować odpowiednie podkładki i odpowiednio rozłożyć ciężar urządzenia;
- Należy stosować ŚOIpUW, zgodnie z wymaganiami producenta platformy. Środek ochrony indywidualnej należy dobrać w taki sposób, aby miał on możliwość regulacji długości do maksymalnie 1,80 m oraz zawierał element pochłaniający energię (amortyzator), np. regulowaną linkę/ taśmę z amortyzatorem, system antyupadkowy z liną poręczową lub urządzenie samohamowne (przetestowane do 180° odchylenia). Przed użyciem należy opracować koncepcję działań w sytuacjach nagłych i działań ratunkowych oraz poinstruować personel;
- Zezwala się na wchodzenie na platformę znajdującą się w pozycji opuszczonej, przez wyznaczone wejście (zakazuje się wspinania się po urządzeniu lub wchodzenia/ schodzenia kiedy urządzenie jest uniesione);
- Należy unikać przejeżdżania urządzeniem po przedmiotach leżących na podłożu, wjeżdżania w dziury i wprawiania urządzenia w ruch kołyszący;
- Należy unikać transportowania na urządzeniu materiałów wielkogabarytowych oraz materiałów o dużym nacisku powierzchniowym (o dużej masie i małej wielkości);
- Obowiązuje równomierne obciążenie platformy, zakazuje się jej przeładowywania;
- Zakazuje się umieszczania ładunków na zewnątrz podestu;
- Zakazuje się stosowania zbyt dużej siły podczas instalacji lub narzędzi znacząco przedłużających dźwignię podczas pracy;
- Zakazuje się przekraczania wartości siły ręcznej określonej przez producenta przez pchanie lub ciągnięcie platformy podnośnikowej w kilka osób w jednym kierunku;
- Podczas pracy na MPP należy stosować się do informacji podanych na rysunkach poglądowych
- Platformę można przemieszczać podczas pracy wyłącznie zgodnie z instrukcjami producenta. Operator musi mieć dobrą widoczność trasy przejazdu, a w razie konieczności należy udzielić mu pomocy. Przemieszczanie musi być wykonywane przy niskiej prędkości;
- Zakazuje się stosowania MPP jako narzędzi montażowych, np. do wpychania elementów konstrukcji;
- Zakazuje się stosowania MPP jako żurawia (do ładunków innych, niż wyraźnie określone przez producenta w instrukcji obsługi);
- Przed rozpoczęciem prac należy sprawdzić warunki w otoczeniu miejsca ich wykonywania, takie jak obecność linii energetycznych, skrajnie, stan podłoża i zastosować odpowiednie środki zabezpieczające;
- Mobilna platforma podnośnikowa użytkowana do prac na układach lub instalacjach elektrycznych pod napięciem musi być zaizolowana (na tabliczce znamionowej i instrukcji obsługi musi znajdować się odpowiednia informacja);
- W przypadku kontaktu z elementami uziemionymi należy zastosować taśmę antystatyczną do rozładowania ładunku elektrycznego z platformy roboczej.

Zakazuje się stosowania do podnoszenia osób koszy roboczych instalowanych na widłach wózków widłowych.

Zakazuje się stosowania do podnoszenia osób koszy roboczych podwieszanych na hakach żurawi i suwnic.

Działania organizacyjne

Miejsca wykonywania prac i ciągi komunikacyjne oddalone o więcej, niż 2,0 m od krawędzi grożących upadkiem znajdują się poza strefą zagrożenia upadkiem. Obszary niebezpieczne muszą być zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych przez zastosowanie odpowiednich środków, np. łańcuchów lub lin i wyraźnie oznaczone (znak „zakaz wstępu osobom nieuprawnionym”). W przypadku ciągów komunikacyjnych wystarczającym środkiem zabezpieczającym jest wyraźne wyznaczenie niebezpiecznego miejsca.

Środki ochrony indywidualnej przed upadkiem z wysokości (ŚOIpUW)

ŚOIpUW chronią użytkownika przez zapobieganie upadkowi (system pracy w ograniczeniu) lub zatrzymanie upadku (system antyupadkowy).

Dobór ŚOIpUW

Wykorzystywane ŚOIpUW muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami BHP.

Należy wybierać ŚOIpUW wyłącznie oznaczone znakiem CE. Znak CE składa się ze skrótu „CE” (= conformité européenne) oraz czterocyfrowego numeru identyfikacyjnego (organu nadzoru).

W przypadku spodziewanego większego narażenia na brud lub oddziaływanie promieni UV preferowanym materiałem na linki bezpieczeństwa jest lina w oplocie.

Instruktaż z zakresu ŚOIpUW

Przed pierwszym użyciem ŚOIpUW oraz w miarę konieczności, jednak nie rzadziej, niż raz do roku, osoby mające korzystać z ŚOIpUW muszą zostać odpowiednio poinstruowane.

Użytkowanie ŚOIpUW

ŚOIpUW można stosować wyłącznie zgodnie z instrukcją producenta.

ŚOIpUW należy stosować wyłącznie do zabezpieczania osób, a nie do innych celów, np. wciągania ładunków. W przypadku jednoczesnego stosowania ŚOIpUW oraz innych ŚOI, poszczególne środki nie mogą ograniczać właściwości ochronnych innych środków. Podczas użytkowania należy upewnić się, że linki bezpieczeństwa, liny poręczowe i zwijane liny/ taśmy urządzeń samohamownych nie stykają się z ostrymi krawędziami. Elementy takie nie mogą być również mocowane, skracane lub wydłużane przy pomocy węzłów. Muszą być one napięte, aby uniknąć luźnych odcinków lin i w celu zmniejszenia długości upadku. Linki bezpieczeństwa służące do umieszczenia pracownika w miejscu wykonywania prac muszą być napięte w celu zapobieżenia upadkowi. Można to osiągnąć stosując linki z regulacją długości. W systemach pracy w ograniczeniu stosować można wyłącznie linki o długości maksymalnej nie sięgającej najbliższej krawędzi.

Sprzęt można mocować wyłącznie do punktów zakotwienia o odpowiedniej nośności (standardowa wartość: 12kN=1250kg).

Żurawie co do zasady nie są przystosowane do zabezpieczania osób przed upadkiem. W wyjątkowych okolicznościach i pod warunkiem ścisłego przestrzegania poniższych środków bezpieczeństwa, taką ewentualność można rozważyć w uzasadnionych przypadkach, jeśli wskazane przez producenta przeznaczenie żurawia na to pozwala:

- Udźwig haka żurawia musi wynosić co najmniej 12kN = 1250 kg w każdej pozycji, zgodnie z wykresem udźwigu (z uwzględnieniem zbocza żurawia);
- Zabrania się wykorzystywania żurawia jednocześnie do transportu ładunków i zabezpieczenia osób. Zabrania się jazdy na ładunku;
- Podczas zabezpieczania osób żuraw musi być unieruchomiony, w tym również na wypadek poruszenia niezamierzonego;
- Dostępna musi być ocena ryzyka i instrukcja pracy, z uwzględnieniem punktów zakotwienia oraz koncepcji działań ratunkowych dla danego zastosowania;
- Zabrania się transportu za pomocą żurawia osoby zabezpieczanej do miejsca wykonywania prac i z powrotem, za wyjątkiem działań ratunkowych. Zabrania się obsługi żurawia przez osobę zabezpieczaną;

- Zabezpieczanie osób za pomocą żurawia jest możliwe wyłącznie w przypadku zastosowania redundantnego systemu zamocowania do urządzenia nośnego za pomocą dwóch linek bezpieczeństwa;
- Dopuszcza się zabezpieczanie osób wyłącznie przy pomocy urządzenia samohamownego zgodnego z normą EN 360 oraz uprząży zgodnej z normą EN 361. Linki bezpieczeństwa muszą mieć odpowiednią odporność na naprężenia występujące na krawędziach (patrz instrukcja użytkownika lub etykieta sprzętu);
- W przypadku zastosowania urządzenia samohamownego na szpuli powinien zostać co najmniej 1 m liny/taśmy po pełnym jej rozciągnięciu;
- Żuraw należy ustawić w takiej pozycji, aby urządzenie samohamowne znajdowało się co najmniej 5 m powyżej osoby zabezpieczanej i jak najbardziej prostopadle nad nią;
- W przypadku mocowania zabezpieczeń do haka żurawia, hak musi być wyposażony w zabezpieczenie;
- Operator żurawia i osoba zabezpieczana powinni być odpowiednio dobrani, kompetentni, przeszkoleni/ zaznajomieni ze sprzętem i poinstruowani;
- W miejscu wykonywania prac muszą być obecni: osoba ds. nadzoru ze strony wykonawcy, operator żurawia i odpowiednia liczba ratowników zgodna z koncepcją prowadzenia działań ratunkowych;
- Osoba ds. nadzoru sprawuje nadzór nad bezpieczną realizacją prac. Nie bierze on udziału w pracach;
- Pomiędzy operatorem żurawia a osobą zabezpieczaną musi być zapewniona skuteczna komunikacja.

Zabrania się modyfikacji ŚOIpUW (np. łączenia elementów różnych producentów).

ŚOIpUW należy czyścić i konserwować zgodnie z wymaganiami. Należy przestrzegać instrukcji producenta.

Kontrola ŚOIpUW

Przed każdym użyciem ŚOIpUW użytkownik musi przeprowadzić kontrolę wzrokową mającą na celu upewnienie się co do właściwego stanu i funkcjonowania sprzętu.

Ponadto, w razie konieczności, jednak nie rzadziej, niż raz na 12 miesięcy, ŚOIpUW muszą być poddawane kontroli specjalisty mającej na celu zapewnienie, że są one we właściwym stanie zgodnie z warunkami użytkowania i eksploatacji.

ŚOIpUW uszkodzone lub poddane obciążeniu w wyniku upadku muszą być wycofane z użycia do czasu poddania kontroli i zatwierdzenia do dalszego użytkowania przez specjalistę.

W przypadku usterek poszczególnych części, należy wymienić je na zaaprobowane przez producenta części zapasowe odpowiadające częściom oryginalnym.

7.7 Bezpieczeństwo maszyn

W trakcie wykonywania prac Wykonawca zobowiązany jest zapewnić i stosować sprawne narzędzia, maszyny i urządzenia spełniające wymagania w zakresie bezpieczeństwa ich użytkowania. W celu udokumentowania powyższego Wykonawca ma obowiązek posiadać:

- dokumentację techniczną wraz z udokumentowanymi przeglądami (np. aktualnymi wpisami Urzędu Dozoru Technicznego),
- instrukcje obsługi stosowanych narzędzi, maszyn i urządzeń,
- aktualne protokoły badań eksploatacyjnych maszyn i urządzeń, dla których są one wymagane.

Wykonawca/Podwykonawca dopuszcza do pracy osoby z odpowiednimi kwalifikacjami i uprawnieniami do obsługi maszyn i urządzeń oraz ma obowiązek zapoznać te osoby z DTR i instrukcjami obsługi maszyn i urządzeń.

Zabrania się użytkowania zniszczonych lub uszkodzonych maszyn, urządzeń i narzędzi. Maszyny należy użytkować zgodnie z przeznaczeniem. Zakazuje się użytkowania maszyn niewyposażonych w typowe zabezpieczenia lub wyposażonych w uszkodzone lub częściowe zabezpieczenia. Zabezpieczenia maszyn (bariery świetlne, osłony, itd.) należy sprawdzić pod kątem funkcjonalnym przed rozpoczęciem pracy w danym obszarze. Podczas prac na maszynach i w ich pobliżu należy

stosować system LoTo. Zdemontowane zabezpieczenia należy zamontować z powrotem po zakończeniu pracy. Zabrania się wprowadzania zmian w maszynach.

Zastosowanie ma Dyrektywa Europejska 89/655/EWG i Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 roku w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Dz.U. Nr 191, poz. 1596 z późn. zm.).

7.8 Postępowanie z materiałami niebezpiecznymi

Przed użyciem przez pracowników Wykonawcy substancji sklasyfikowanych i oznaczonych jako niebezpieczne, Wykonawca informuje z odpowiednim wyprzedzeniem Koordynatora i Osobę do kontaktu ze strony Zamawiającego o planowanym użyciu przedkładając właściwe aktualne karty charakterystyki i zapewniając niezbędne środki do ich neutralizacji na wypadek rozlania lub wycieku.

Przed rozpoczęciem prac w obszarach roboczych narażonych na substancje niebezpieczne, koordynator/ osoba do kontaktu ze strony Zamawiającego formuje Wykonawcę, czy podczas realizacji prac wystąpią zagrożenia ze strony tych substancji. W razie konieczności uzgadnia się z koordynatorem/ kierownikiem robót niezbędne środki ochronne.

Zabrania się stosowania substancji rakotwórczych, mutagennych i działających szkodliwie na rozrodczość. W przypadku konieczności użycia takich substancji, należy to wyraźnie uzgodnić z zamawiającym i uzasadnić przed rozpoczęciem prac. Stosowanie takich substancji jest uzasadnione tylko w wyjątkowych przypadkach i musi się odbywać zgodnie z wszystkimi właściwymi przepisami w zakresie bezpieczeństwa oraz z zastosowaniem środków ochronnych.

Każda substancja niebezpieczna, która będzie wykorzystywana podczas realizacji prac musi być zidentyfikowana i musi posiadać swoją kartę charakterystyki dostępną dla osób pracujących z daną substancją, karty charakterystyki należy przechowywać na terenie prowadzonych prac i okazywać na wezwanie kierownika zakładu, Koordynatora i Osoby do kontaktu ze strony Zamawiającego.

Pracownicy Wykonawcy muszą być przeszkoleni z zakresu postępowania z przedmiotowymi substancjami, w szczególności zaznajomieni z kartami charakterystyk tych substancji.

Pojemniki lub opakowania substancji niebezpiecznych muszą być właściwie dobrane, nienaruszone i oznaczone.

W przypadku nieprawidłowości w postępowaniu z substancjami niebezpiecznymi lub sytuacji nagłych, należy niezwłocznie powiadomić osobę do kontaktu ze strony zamawiającego lub jej przedstawiciela.

Na wykonawcy ciąży obowiązek utylizacji odpadów substancji niebezpiecznych (w tym opakowań) zgodnie z przepisami właściwego prawa oraz kartą charakterystyki.

Obowiązkiem Wykonawcy wykorzystującego substancje niebezpieczne jest zapewnienie właściwych jakościowo i ilościowo środków gaśniczych na wypadek pożaru tych substancji.

8 Ogólne wytyczne w sprawie zachowania w sytuacjach nagłych

Przed rozpoczęciem pracy pracownicy wykonawcy mają obowiązek zapoznania się ze środowiskiem pracy, a na wypadek sytuacji nagłych, znać odpowiedź na następujące pytania (patrz również miejscowe plany awaryjne):

- Gdzie są drzwi i drogi ewakuacyjne?
- Gdzie jest punkt zbiórki?
- Gdzie są urządzenia pierwszej pomocy (np. apteczki)?
- Gdzie jest sprzęt pożarniczy (np. gaśnice)?
- Jak można wszcząć alarm (przez telefon, za pośrednictwem osoby do kontaktu)?

Ponadto, należy zapoznać się i przestrzegać miejscowych zakładowych/obiektowych instrukcji i regulaminów. Osoba ds. nadzoru ze strony Wykonawcy otrzymuje instrukcje od Zamawiającego.

Należy sprawdzić, czy w związku z pracami niebezpiecznymi (spawaniem, stosowaniem substancji niebezpiecznych, takich jak proszek aluminiowy itd.) nie jest wymagane zastosowanie dodatkowych środków.

8.1 Postępowanie w razie wypadku/ nagłej sytuacji medycznej

Zadzwoń pod numer alarmowy, a następnie poinformować Osobę do kontaktu ze strony Zamawiającego lub jej przedstawiciela oraz osoby znajdujące się w pobliżu. W razie konieczności, zabezpieczyć teren i udzielić pierwszej pomocy.

8.2 Zgłaszanie wypadków i sytuacji niebezpiecznych

W razie wypadku lub sytuacji niebezpiecznej podczas realizacji prac w zakładzie/ obiekcie Zamawiającego, w której pracownicy Wykonawcy brali udział lub zostali poszkodowani, Osoba ds. nadzoru ze strony wykonawcy ma obowiązek zgłoszenia zdarzenia Osobie do kontaktu ze strony Zamawiającego lub jej przedstawiciela. Dotyczy to w szczególności:

- Wszelkiego rodzaju incydentów (sytuacji niebezpiecznych, potencjalnie wypadkowych, przypadków udzielenia pierwszej pomocy, leczenia, wypadków przy pracy skutkujących stratą czasu i poważniejszymi konsekwencjami),
- Wszelkich pożarów,
- Uszkodzenia urządzeń Zamawiającego,
- Sytuacji niebezpiecznych nieprzypisanych do zasad kardynalnych,
- Nieprawidłowego działania.

8.3 W razie pożaru

- Zadzwoń pod numer alarmowy, a następnie poinformować Osobę do kontaktu ze strony Zamawiającego lub jej przedstawiciela oraz osoby znajdujące się w pobliżu,
- Oddalić się drogami ewakuacyjnymi i ratunkowymi,
- Ostrzec/wynieść osoby zagrożone/potrzebujące pomocy,
- Zamknąć okna i drzwi,
- Nie używać wind,
- Udać się do miejsca zbiórki,
- Oczekiwać na dalsze polecenia.